

Els dialectes i els sociolectes catalans contemporanis: proposta de classificació i d'actualització bibliogràfica

Brauli MONTROYA-ABAT

1. PREÀMBUL

Com indica el títol del present article, l'objectiu és l'elaboració d'una proposta de classificació dels dialectes i sociolectes catalans actuals acompanyada d'una guia bibliogràfica (intencionalment) posada al dia (1998)¹. Els antecedents directes d'aquest tipus de treball, en la seua aplicació a la dialectologia catalana, són els de Colomina (1990; 1999). Les altres contribucions que més s'hi aproximen es reparteixen entre els estats de la qüestió de la recerca feta per camps d'estudi i els manuals descriptius dels dialectes catalans. Del primer tipus tenim el treball de Badia (1976), amb una abundant anotació i bibliografia a peu de pàgina, i els de Veny (1968; 1986a; 1986b; 1992), on domina la valoració del grau d'aportació dels diferents estudis que s'hi esmenten. En l'apartat dels manuals que s'ocupen dels dialectes, hem de destacar el de Veny *Els parlars catalans*, publicat per primera volta el 1978. Simultàniament amb les reedicions d'aquest darrer, han aparegut altres treballs similars, com ara *Coneguem els nostres parlars*, de Martí (ed., 1985), *Dialectologia catalana*, d'Alegre (1991) i *De llevant fins a ponent. Els parlars catalans*, de Porrredon (1992). Encara dins aquest apartat de tipologia dialectal, però amb un enfocament estrictament fonètic, no podem oblidar el treball fundacional de la dialectologia catalana, «Una mica de dialectologia catalana», d'Alcover (1908-09), i la seua represa actualitzada, la *Fonètica descriptiva del català*, de Recasens (1991). Finalment, trobem a faltar en aquest

---

¹ Conseqüentment amb el propòsit d'aquest treball, no hi haurà un sol repertori bibliogràfic, com es podrà comprovar.

camp descripcions monogràfiques per dialectes a l'estil dels assajos realitzats per Ramos (1992) i Corbera (1993).

Una altra àrea ben productiva en la dialectologia catalana ha estat la de les obres lexicogràfiques i els reculls verbals basats en les varietats dialectals. En aquest sector, la figura prominent és la de mossèn Alcover, motor originari del *Diccionari Català-Valencià-Balear* i de «La flexió verbal en els dialectes catalans», obres de gran magnitud que arribaren a bon port gràcies al relleu que hi efectuà Francesc de Borja Moll. També són d'interès dialectal, per bé que no central, els diccionaris etimològic i onomàstic de Coromines (1980-1991; 1989-1997). Altres diccionaris no normatius presenten diferents utilitats per a l'estudi dels dialectes catalans: són el de la rima de Ferrer Pastor (1956), de cara a la pronunciació, el de Griera (1935-1966), pel que fa al vocabulari relacionat amb la cultura popular, i els de Rafel (ed., 1996) i Mascaró & Rafel (1990), útils, sobretot, per als estudis estadístics de la morfologia catalana.

2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

D'ençà que Milà i Fontanals a mitjan segle passat (1861) va fer la seua aportació fonamental a la fragmentació que presenten els dialectes catalans, s'han multiplicat les propostes de divisió i classificació de les varietats geolèctals del català². Ara bé, en poques ocasions s'ha replantejat la partió inicial que crea dos blocs, l'oriental i l'occidental, en base a la presència vs. absència de la vocal neutra. Tampoc no s'ha qüestionat gaire la identitat dels dialectes que conformen cada bloc: rossellonès, central, balear i alguerès per a l'oriental, i nord-occidental i valencià per a l'occidental. Ja han oscil·lat una mica més els subdialectes que es proposen dins cada dialecte, però, en general, el seu nombre s'ha mantingut entorn de la quinzena, a raó de dos a quatre subdialectes per dialecte (Veny, 1986a: 31-38).

Els únics replantejaments seriosos a aquesta tesi generalment acceptada han estat els de Viaplana (1985), DeCesaris (1986) i Recasens (1990-91). En general, hom reclama una major consideració als fets sincrònics que als diacrò-

² De fet, el primer autor que suggerí aquesta divisòria, ja en el segle XVI, fou l'historiador Francesc Calça, qui presentà el català repartit en dues grans zones, d'una banda, la de l'Urgell, l'Ebre i Tortosa, que tenien mescla aragonesa o hispànica, i la de l'Empordà, que la considerava pura. En el XVII, un altre historiador, Jeroni Pujades tornà a dividir Catalunya en dues parts, la de les riberes de l'Ebre i el Segre, usuàries de la *-e*, i la de la ribera del Ter, usuària de la *-a*, en al·lusió a la vocal neutra (Rafanell, 1991: 17-21).

tics, també es demana que no sols es tinguen en compte els fets fonològics (en concret, es proposen isoglosses morfològiques importants), i, finalment, es requereix que es valore l'efecte de la intel·ligibilitat interdialectal (vegeu Colomina, 1999: 22-23). Veny (1988: 33), després d'analitzar els dos primers treballs, torna a proclamar la validesa de la partió inicial tot rebutjant la segregació del dialecte balear respecte als altres parlars orientals que proposen Viaplana i DeCesaris.³ Atès que la intenció d'aquest treball és la de fixar-nos en les entitats dialectals de menor abast i en el pas de l'una a l'altra, no replantejarem el punt de vista tradicional sobre els grans blocs però sí farem algunes propostes d'esmena a nivell subdialectal i sociolectal.

3. ELS DIALECTES CATALANS CONTEMPORANIS

La classificació dels dialectes catalans que farem es plantejarà des de la perspectiva d'una de les demarcacions geolectals que establirem, partint de la qual, farem un recorregut que anirà de la menor a la major diferenciació respecte del punt d'origen. Aquest plantejament té el propòsit didàctic de fer assimilable d'una manera progressiva tota la varietat dialectal catalana a un alumne del dialecte escollit⁴. L'exemple triat no nega l'adopció d'itineraris diferents, ans els aconsella en funció de la ubicació geogràfica del centre docent. La finalitat és evitar la perplexitat que s'infon en el discent quan, després que se li ha ensenyat que el català és una de les llengües més unitàries que coneixem, se'l fa anar botant entre varietats i formes dialectals molt diferenciades entre si per tal d'ajustar-se a una determinada programació.

Farem l'aplicació del mètode partint del geolecte autòcton de qui açò escriu, el que anomenarem alacantí-Vinalopó. La ruta que s'imposa és única: cap al nord pel País Valencià. En altres casos, tindriem més d'una alternativa: per exemple, en el tortosí. Des d'aquest punt podem emprendre tant el camí del nord (lleidatà) com el del sud (castellonenc). Per a aquest exemple, la proposta seria de començar per qualsevol dels dos, continuar allunyant-nos-en i, després d'haver fet la «incursió marímita» pels dialectes insulars, tornar al continent pel punt cardinal oposat al de partida seguint una ruta de minva constant de la diferència. En el cas del rossellonès, també podríem optar per

³ Recasens, per la seua banda, confirma els sis dialectes referits a l'anterior paràgraf, però no els manté associats als blocs oriental i occidental, ja que creu que els quatre geolectes aïllats i laterals (rossellonès, alguerès, balear i valencià) es diferencien dels altres dos parlats al Principat.

⁴ Pensem en alumnes d'ensenyament universitari o bé de batxillerat però també podria ser traslladable a lectors, en general, de manuals concebuts per a aquests nivells educatius.

dues rutes: la terrestre, cap al sud pel septentrional de transició i el barceloní, o cap a l'Alguer i les Illes Balears. En els tres exemples citats, les primeres etapes serien pel mateix bloc dialectal (occidental, en el cas de l'alacantí-Vinalopó i el tortosí; oriental, en el del rossellonès). Aquesta seria una restricció que imposaríem als diferents itineraris: que els primers geolectes estudiats a partir del d'inici, pertanguessen al mateix bloc dialectal (= que fossen afins en la pronúncia). Això impediria que, per exemple, des d'Eivissa i Formentera, malgrat els paral·lelismes lèxics existents, poguéssim fer el bot al País Valencià. En aquest sentit, l'eivissenc-formenterer hauríem de considerar-lo, com l'alacantí-Vinalopó, un cul-de-sac.

Conscients que, molt sovint —per no dir sempre—, els feixos d'isoglosses que diferencien els parlars no són prou densos i s'escampen en àmplies zones de transició, es tractaria de fer veure que les fronteres dialectals són, fins a un cert punt, una abstracció necessària per a la tasca de l'investigador, i que, en realitat, el que existeix és un *continuum* de progressiva diferenciació respecte a la varietat dialectal (o estàndard) adoptada com a punt de referència. Per això, encara que els apartats que establirem en aquest treball —per raons pràctiques evidents— seguiran la classificació i la nomenclatura habitual dels dialectes i subdialectes catalans, el consell que s'ha de desprendre d'aquesta guia és d'insistir en les faixes territorials de transició i en els paral·lelismes entre els distints parlars catalans, fent paleses, conseqüentment, no sols les diferències sinó també les semblances que uneixen estretament tots els dialectes catalans.

A la mera constatació de l'extensió territorial i les característiques geogràfiques on s'estableixen les varietats objecte d'estudi, afegirem la consideració del seu pes demogràfic i la seua distribució poblacional. Amb aquest fi, i tenint en compte el poder aglutinador —i irradiador alhora— de certes poblacions en relació als territoris que les envolten, proposarem una sèrie de «capitalitats dialectals» representatives dels respectius geolectes on combinarem la variable demogràfica amb els factors pròpiament lingüístics. L'observació de la progressiva diferenciació geolectal respecte d'aquestes capitals a mesura que ens en allunyem, ens permetrà de tornar a insistir en la noció de *continuum* dialectal al si del català. A la Taula 1 podem veure —d'acord amb la «ruta» proposada més amunt— quins seran els dialectes i subdialectes que estudiarem, amb les respectives capitals i les xifres d'habitants (hab.) catalanoparlants (cat.) d'aquestes darreres⁵.

⁵ Posem a continuació del nom de cada capital dialectal els seus habitants catalanoparlants segons el cens de població de 1991 (vegeu Reixach, ed., 1997: 60-68; *Cens de població. 1991. VII*).

TAULA 1

Relació de varietats dialectals del català amb les capitals respectives i els seus habitants catalanoparlants

-
1. Alacantí-Vinalopó (Elx: 68.976 hab./cat.)
  2. València meridional (Alcoi: 50.235 hab./cat.)
  3. Apitxat (València: 317.125 hab./cat.)
  4. Castellonenc (Castelló de la Plana: 78.231 hab./cat.)
  5. Tortosí (Tortosa: 23.738 hab./cat.)
  6. Lleidatà (Lleida: 81.786 hab./cat.)
  7. Ribagorçà (Benavarri: 840 hab./cat.)
  8. Pallarès (Sort: 1.435 hab./cat.)
  9. Xipella-tarragoní (Tarragona: 69.593 hab./cat.)
  10. Barceloní (Barcelona: 1.132.982 hab./cat.)
  11. Septentrional de transició (Olot: 23.156 hab./cat.)
  12. Rossellonès (Perpinyà: 108.049 hab.)
  13. Alguerès (l'Alguer: 38.316 hab.)
  14. Menorquí (Maó: 15.126 hab./cat.)
  15. Mallorquí (Palma: 158.130 hab./cat.)
  16. Eivissenc-formenterer (Vila d'Eivissa: 14.293 hab./cat.)⁶
-

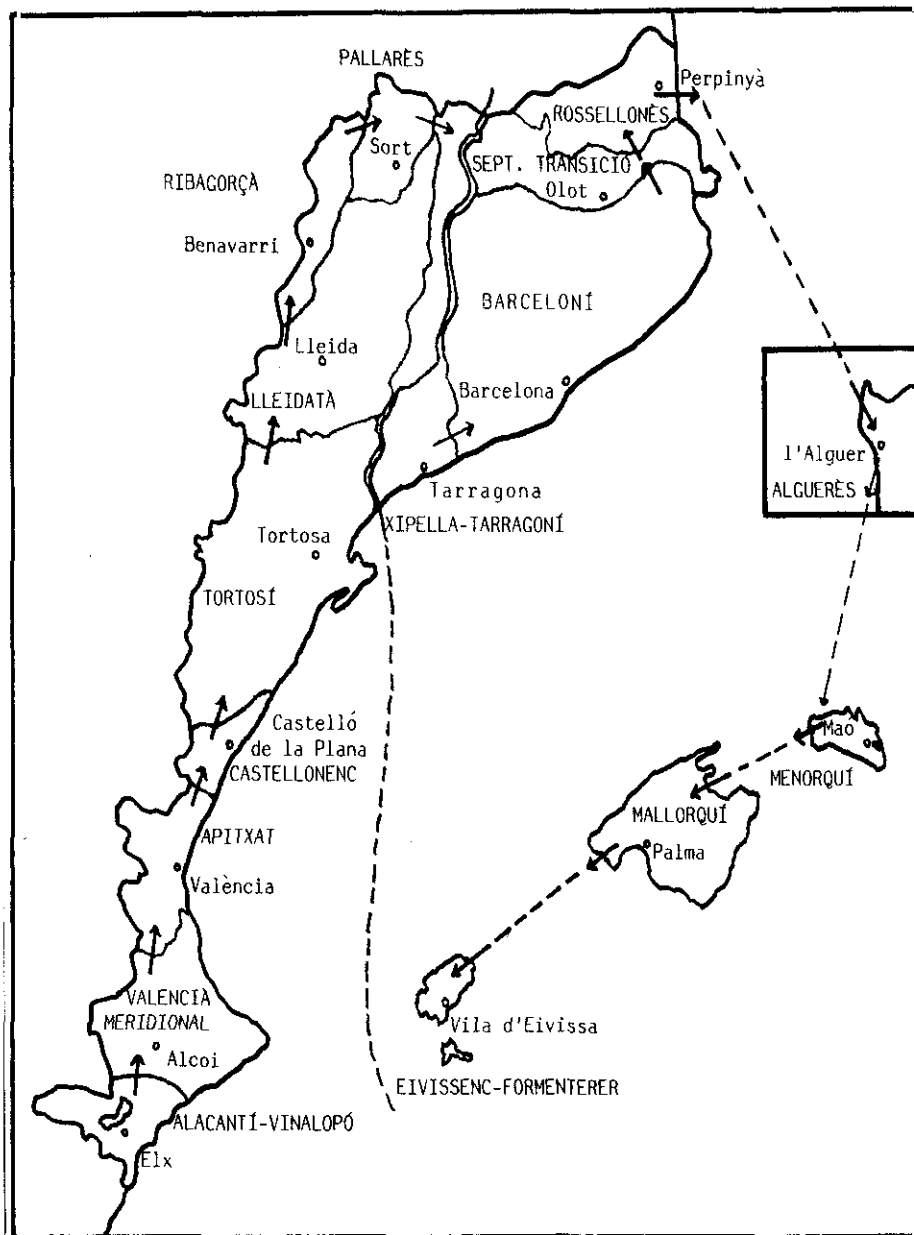
En total, proposem setze variants dialectals del català, on els màxims punts de diferenciació amb el parlar de partida (1. Alacantí-Vinalopó) es trobarien en el 12 (Rossellonès) i el 13 (Alguerès), a partir dels quals torna a haver-hi aproximació fins a arribar a l'eivissenc-formenterer (16). Al Mapa 1 es pot apreciar el recorregut proposat.

Per bé que la majoria de les capitals dialectals no oferia dubtes de selecció, unes quantes sí que ens n'han provocat. Mirem de justificar-ho. En els dos primers casos (Elx i Alcoi), el criteri que hi ha comptat com a punt

---

Taules sobre el coneixement de la llengua de la CAIB; Cens de població. Comunitat Valenciana 1991). En són excepcions les poblacions no pertanyents a les regions autònomes espanyoles de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, ja que no s'hi fan censos lingüístics i, per tant, en donem les xifres d'habitants totals segons la *Gran Enciclopèdia Catalana* (Perpinyà, 1990; l'Alguer, 1991). En el cas de Benavarri, però, hem pogut disposar d'una enquesta, prou fiable, passada a un 6'5% del poble (Marín, 1995: 4).

⁶ En general, ens hem estimat l'ús de noms que parteixen dels topònims (castellonenc, lleidatà, etc.) que els que indiquen mers emplaçaments geogràfics (septentrional, etc.). Els motius per actuar així han estat dos: sempre són més populars els gentilicis que no els punts cardinals i, d'una altra banda, aquests darrers ens duen a incoherències com la de parlar d'un alacantí-Vinalopó que hem hagut de situar més al sud que el valencià meridional.

Mapa 1. Recorregut dialectal de progressiva diferenciació des del geolecte «alacantí-Vinalopó».

de partida ha estat el demogràfic. Elx supera Alacant en 4.978⁷ catalanoparlants, i Alcoi ho fa amb Gandia en 10.198. Les altres poblacions de les respectives regions ja queden molt per davall de les citades. Els següent criteri tingut en compte ha estat el de «centralitat» geolingüística dins cada àrea dialectal, és a dir, la possessió d'un nombre major de trets característics de la zona. Així, la presència a Gandia d'un dels trets de l'apitxament (el de les consonants palatals), inèdit a la resta de la seua àrea, ens ha fet decidir-nos per l'opció alcoiana. Pel que fa a la «centralitat» d'Elx, respon a dos factors: el primer és el de la major vigència de la llengua catalana a la ciutat (a més de ser rars els autòctons que no la parlen, la llengua hi és símbol ciutadà gràcies al *Misteri*); quant al segon factor, és que els il·licitans reuneixen més trets caracteritzadors de l'alacantí-Vinalopó que els alacantins, tal com es pot veure en la tria d'isoglosses separadores d'ambdues ciutats que mostra el Mapa 2⁸. De la resta de la relació, les altres dues capitals dubtoses serien les de Benavarri (7) i Olot (11). La ribagorçana, de menor grandària que el Pont de Suert, l'hem triada perquè la podem considerar prototípica d'aquest dialecte pel major nombre d'isoglosses diferenciadores de la resta del català que aplega. Quant a Olot, encapçala els parlars septentrionals de transició per la seua superior demografia a la zona.

A banda de la discussió sobre les capitalitats geolèctals, caldria aclarir la proposta d'algunes varietats que no tots els manuals de dialectologia catalana prenen en consideració o no ho fan amb els mateixos límits que nosaltres. Parlem de l'alacantí-Vinalopó (1), del tortosí (5) i del xipella-tarragoní (9). El primer el deslliguem del valencià meridional (2) basant-nos, sobretot, en la proposta de Casanova (1985: 26-29)⁹. Al tortosí incloem, a més de l'extrem sud del Principat, les comarques nord-valencianes on deixen d'aplicar-se les isoglosses més pròpiament valencianes, com ara la primera persona de present d'incatiu dels verbs de la primera conjugació en *-e* o l'elisió de la /-r/ etimològica (Veny, 1978: mapa 8). Respecte al xipella-

⁷ Aquesta diferència s'ha duplicat respecte a la que ja existia el 1986 en el padró municipal d'habitants, que era de 2.499 hab. a favor d'Elx, i s'ha d'entendre en el context –en principi, negatiu per a una llengua recessiva com el català– d'un major augment de la població il·licitana (un 8%) sobre l'alacantina (un 3%) en el mateix període (1986-1991).

⁸ Fins i tot, això és així en un sentit històric, ja que la ciutat d'Elx ha heretat certs trets del català parlat a l'antiga capital dialectal, Oriola, que no han arribat mai a Alacant, com ara les formes verbals en [-ʃtre] (*naixtre, pareixtre*) o el lexema bàsic *llevar* ('dur, portar') (Montoya, 1986: 230, 249).

⁹ Aquest autor distingeix cinc subdialectes valencians, de nord a sud: tortosí, castellanenc, apitxat, meridional i alacantí. En Colomina (1985) es pot trobar la fonamentació d'aquest darrer subdialecte.

tarragoní, reconeixem que és la «creació» dialectal més forçada per part nostra, però hi veiem un mateix fil conductor en tota aquesta faixa central del Principat que s'eixampla enormement en arribar al sud per a donar forma al Camp de Tarragona: el tret en comú és l'amuntegament d'isoglosses, en pocs quilòmetres de distància, que marquen el pas entre els dos grans blocs dialectals catalans, l'occidental i l'oriental. No creiem anar gaire descaminats si afirmem que aquesta faixa d'isoglosses representa una instantània actual del corrent històric dels trets orientals sobre els occidentals, que han avançat de manera més contundent i uniforme al Camp de Tarragona (Veny, 1978: mapa 2; Recasens, 1985; Montoya, 1986b, 1993; Plaza, 1996).

Així mateix, hem de parlar de les exclusions: no hem considerat suficient raó la conservació de l'article salat en alguns punts del valencià meridional i del català central per a tractar-los com a dialectes distintius; molt més quan els seus mateixos usuaris procuren no fer servir la característica que els distingeix.

El nostre recorregut geolingüístic no implicarà deixar de banda els agrupaments d'ordre superior entre els setze dialectes proposats, per bé que ho farem sense posar-hi un èmfasi especial (vegeu Taula 2). En aquest sentit, hem procurat ajustar-nos als criteris majoritàriament acceptats sempre que ens ha estat possible (Veny, 1986a: 31-38) ¹⁰.

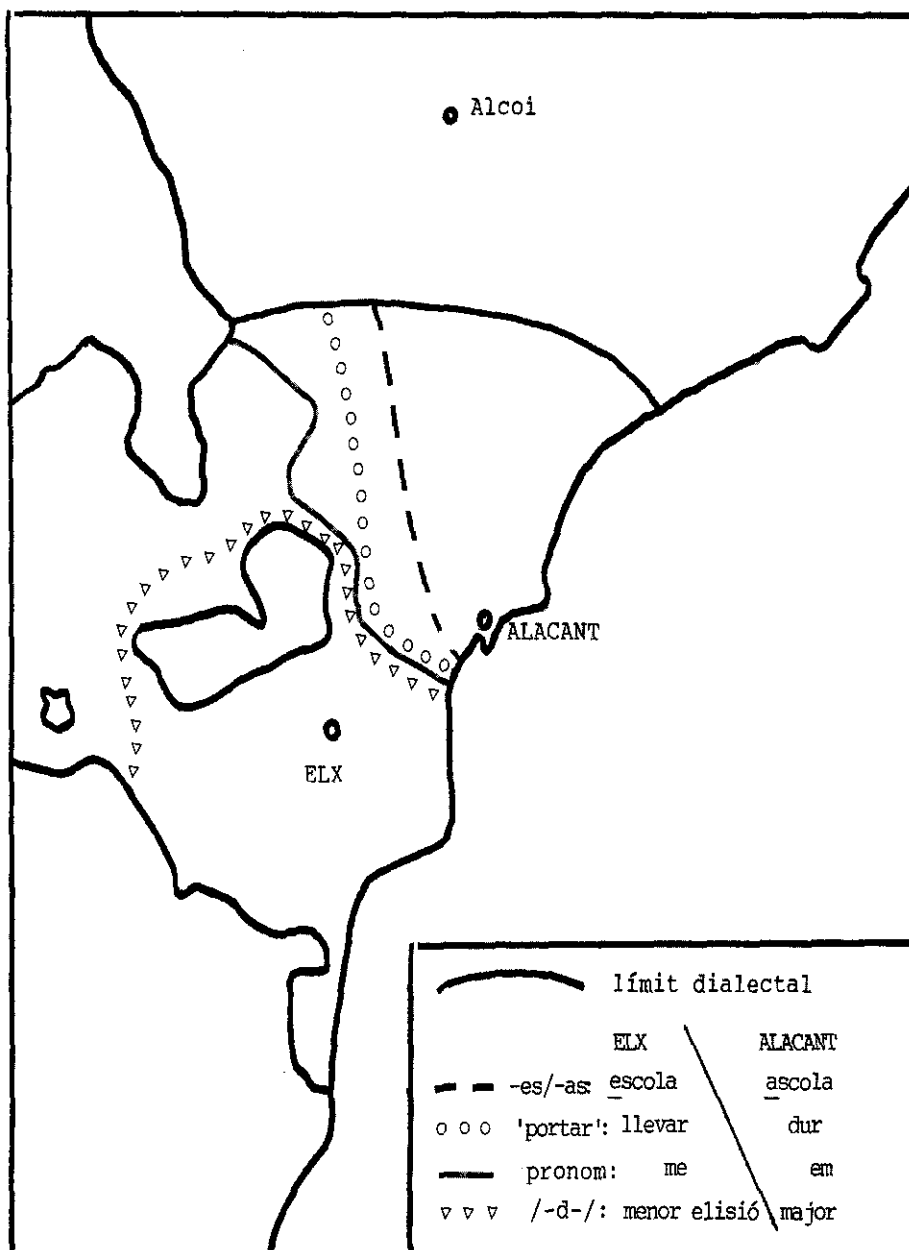
Taula 2

Classificació en dialectes i subdialectes dels parlars catalans

1. Occidental	2. Oriental
1.1. Valencià	2.1. Central
1.1.1. Alacantí-Vinalopó	2.1.1. Xipella-tarragoní
1.1.2. Valencià meridional	2.1.2. Barceloní
1.1.3. Apitxat	2.1.3. Sept. de transició
1.1.4. Castellonenc	2.2. Rossellonès
1.2. Nord-occidental	2.3. Algerès
1.2.1. Tortosí	2.4. Balear
1.2.2. Lleidatà	2.4.1. Menorquí
1.2.3. Ribagorçà	2.4.2. Mallorquí
1.2.4. Pallarès	2.4.3. Eivissenc-formenterer

¹⁰ Pensem, per exemple, en la classificació del septentrional de transició, que oscil·la, segons la font consultada, entre la pertinença al català central i al rossellonès.

Mapa 2. Major acumulació de trets característics del dialecte «alacantí-Vinalopó» sobre Elx que sobre Alacant.

A continuació, passem a ocupar-nos de les 16 varietats dialectals proposades, amb un breu temari dels trets lingüístics més destacables de cadascuna i l'actualització bibliogràfica corresponent, preferentment a partir de 1990¹¹. Ho complementem amb un repàs, també actualitzat, dels temes d'estudi sovintejats per la dialectologia catalana.

3.1. OCCIDENTAL

3.1.1. Valencià

3.1.1.1. Alacantí-Vinalopó

(Elx: l'Alacantí, els Altiplans del Carxe, el Baix Vinalopó i el Vinalopó Mitjà)¹².

Temari

1. Isoglosses delimitadores respecte del valencià meridional
  - 1.1. L'elisió de la /-d-/
  - 1.2. El fonema /f/ sense iod
  - 1.3. La reducció dels articles
2. Oposició interior vs. costa
  - 2.1. El diftong /ow/
  - 2.2. La /-r/
  - 2.3. Morfologia dels pronoms febles
3. Canvis en curs
  - 3.1. Les vocals mitjanes
  - 3.2. Reducció consonàntica

Bibliografia

ALBEROLA, M. (1995). «'Astò se sent pinosero'», *El Temps*, 2-10-95, 38-41.

¹¹ Vegeu el que hem dit al primer paràgraf d'aquest treball sobre els estats de la qüestió de la dialectologia catalana.

¹² A continuació de la capital dialectal es relacionen les comarques que, aproximadament, conformen el territori de la varietat objecte d'estudi.

BELTRÁN, Vicent, J. L. MONJO & V. J. PÉREZ (1993). «Aproximació al lèxic del parlar de Guardamar», *Actes del Novè Col.loqui de l'AILLC*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 495-512.

BELTRÁN, Vicent, V. J. PÉREZ & J. L. MONJO. (1996). «El català de Guardamar», *El Tempir [Elx]*, 7, 12-13.

BROTONS, V. (1993): «La interferència lingüística en els escolars petrerins», *Bitrir [Petrer]*, II/16, 257-271.

CLIMENT, D. (1993). «Els noms populars de les plantes a la comarca de l'Alacantí», *Quaderns de Mitjorn*, 1, 53-77.

— (1996). «Aproximació a la fitonímia popular del Baix Segura», *Quaderns de Mitjorn*, 2, 127-161.

— (1997). «Aproximació a la fitonímia popular del Baix Vinalopó», *El Tempir [Elx]*, 12, 10-18.

COLÓN, G. (1989). «Azarbe y assarp», *El español y el catalán, juntos y en contraste*, Barcelona: Ariel, 177-190.

FIGUERAS, F. (1914). «Lengua», F. Carreras Candi (ed.), *Geografía general del Reino de Valencia. Provincia de Alicante*, Barcelona: editor Alberto Martín, 227-238.

GIMENO MENÉNDEZ, F. (1991). «Lengua y sociedad», *Historia de la provincia de Alicante. Cultura popular e industrias tradicionales*, Murcia: Ediciones Mediterráneo, 565-574.

— & B. MONTOYA (1989). «Estratificació de la variació lingüística a Petrer», *Sociolingüística*, València. Universitat de València, 67-95.

HERNÁNDEZ, Manuela R. & F. GIMENO MENÉNDEZ (1995). «Cap a una reconstrucció del vernacle del Baix Vinalopó i de l'Alacantí a finals del segle XIX», *A Sol post. Estudis de llengua i literatura*, 3, 115-135.

JAREÑO, A. (1993). *Radiografía de los territorios murcianos de habla valenciana*, Murcia.

MARTÍ I CASANOVA, Joan Carles (1997). *El procés de bilingüització a Elx* (text inèdit).

MARTOS, J. L. & C. SEGURA (1997). «Aproximació al lèxic agrícola del Camp d'Alacant limítrof amb el Camp d'Elx», *La Rella*, 11, 37-64.

MAS MIRALLES, A. (1993). «Aproximació a la parla de Santa Pola (Estudi sociolingüístic d'un sainet santapoler del segle XIX)», *La Rella [Elx]* 9, 83-100.

MONTOYA, B. (1990). *La interferència lingüística al sud valencià*, València: Generalitat Valenciana.

— (1992a). «Interferència lèxico-semàntica i comunitat de parla: un estudi de cas», *Miscel.lània Sanchis Guarner*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 417-431.

— (1992b). «Els estudis sobre el parlar de Petrer», *Bitrir* [Petrer], II/6, 93-111.

— (en premsa). «La reconstrucció de la llengua oral a partir de la literatura popular escrita dels segles XVIII al XX», *Actes de l'Onzè Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

NAVARRO, Maria Jesús (1996). «El Fondó de les Neus, un parlar de Frontera», *El Tempir* [Elx], 9, 12-13.

PÉREZ NAVARRO, Vicent Josep (1997). «El parlar de Crevillent», *El Tempir* [Elx], 12, 8-10.

QUINTANA, A. (1991). «Die galicische und die katalanische *Franja*: ein Vergleich», U. Herrman & A. Schönberger (eds.), *Akten des I. gemeinsamen Kolloquiums der deutschsprachigen Lusitanistik und Katalanistik*, Frankfurt am Main: Domus Editoria Europaea, 47-72.

RAFEL, J. (1976). «Fonologia diacrònica catalana: aspectes metodològics», *Actes del II Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 47-65.

SEGURA, J. C. (1996a). «Elx, un parlar extrem», *El Tempir* [Elx], 8, 10-12.

— (1996b). *Estudi lingüístic del parlar d'Alacant*, Alacant, Institut de Cultura «Juan Gil-Albert».

— (1998). *El parlar d'Elx a estudi: aproximació a una descripció*, Elx: Ajuntament d'Elx.

SEMPERE, J. A. (1996). «Aspectes de la castellanització del valencià meridional alacantí», *Actes del Setè Col.loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 233-239.

TODOLÍ, J. (1993). «Els clítics pronominals de 3a persona a les comarques d'Alacant: interferència lingüística del castellà?», *Actes del Novè Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 197-210.

TORMO, J. (1979-1990). *Atles Lingüístic del Valencià Meridional i Alacantí* [text inèdit mecanografiat]

— (1993). «Ornitonímia alacantina. El nom popular dels ocells a la ciutat d'Alacant», *Quaderns de Mitjorn*, 1, 205-214.

WHEELER, M. (1983): «Catalan in recent phonological theory», *Actes del Tercer Col.loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 53-66.

*Textos**Alacantí*

MONTOYA, B. (1996). *Alacant: la llengua interrompuda*, València: Denes [227-282].

SEGURA, J. C. (1996). *Estudi lingüístic del parlar d'Alacant*, Alacant, Institut de Cultura «Juan Gil-Albert» [293-297].

Altiplans del Carxe

LIMORTI, E. & A. QUINTANA (eds., 1998). *El Carxe. Recull de literatura popular valenciana de Múrcia*, Alacant: Institut de Cultura «Juan Gil-Albert».

MONTOYA, B. (1990). *La interferència lingüística al sud valencià*, València: Generalitat Valenciana [74-86].

QUINTANA, A. (1996). *Textos catalans hodierns de Múrcia, Miscel·lània Germà Colon 5*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 229-258.

Baix Vinalopó

MARTÍNEZ MONTOYA, M. (1989). *Canciones populares crevillentinas*, Crevillent.

MAS ESPINOSA, A. (1977). *Crevillent*, Crevillente.

PERAL, M. A. *et al.* (1989). *Cançonetes de fil i cotó*, Valencia: Radio Elche.

Vinalopó Mitjà

MONTORO, F. (ed., 1991). *Cañís. Cañisaes. El llibre de Munove*, Alicante: Instituto de Cultura «Juan Gil-Albert» / Asociación de Estudios Monoveros.

MONTOYA, B. (ed., 1996). *Pascual Garcia, la poesia d'un poble*, Novelda: Edicions Locals.

NAVARRO, Vicent (1997). «Era una volta un temps de cançons», *Festa* 97 [Petrer], 77-94.

3.1.1.2. Valencià meridional

(Alcoi: l'Alcoià, el Comtat, la Costera, la Marina Alta, la Marina Baixa, la Ribera Baixa, la Safor i la Vall d'Albaida)

Temari

1. La varietat «estàndard» valenciana
2. Els trets dels parlars «campanar»
  - 2.1. La diftongació de /ε/
  - 2.2. L'elisió de la /-r/
  - 2.3. L'article salat
3. Caracterització lèxica

Bibliografia

BELTRÁN, Vicent (1995). *El parlar de Callosa d'En Sarrià i de les Valls de Tàrbena i de Guadalest. Aportació al vocabulari fitonímic i zoonímic de la zona*, València: Generalitat Valenciana.

— (1997). *El parlar de Benissa*, Ajuntament de Benissa / Instituto de Cultura «Juan Gil-Albert».

CABRERA, M. R. (1997). *El món mariner a Dénia. Estudi etnolingüístic*, Ajuntament de Dénia / Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta / Institut de Cultura «Juan Gil-Albert».

CASANOVA, E. (1996a). «Aportacions d'Enric Valor a la lexicografia catalana: el *Vocabulari Castellut* de 1948, d'Enric Valor i Josep Giner», *Simposi d'estudi i festa Enric Valor. Actes*, 157-180.

— (1996b). «El Diccionari de la Vall d'Albaida: Una presentació», *Actas do XIX Congreso Internacional de Linguística e Filoloxía Románicas*, A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, VIII, 569-590.

— (1997). «L'emigració i el seu efecte en l'evolució del valencià», Carlos Hernández & R. Morant, *Lenguaje y emigración*, València: Universitat de València, 205-212.

— (en premsa 1). «Diagnostic of the lexicon of central Valencian through the *Linguistic Atlas of the Valencian Community*», *2nd International Congress of Dialectologists and Geolinguists* (Amsterdam, 1997).

— (en premsa 2). «El valencià oral del segle XVIII i el factor hibernacle del castellà», *Actes de l'Onzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

COLOMINA, J. (1991). *El valencià de la Marina Baixa*, València: Generalitat Valenciana.

— (1992). «El parlar de la Canyada de Biar (l'Alt Vinalopó): un estudi de sociolingüística», *Miscel·lània Sanchis Guarner*, Barcelona / Valèn-

cia: Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Universitat de València, I, 437-459.

— (1996). «El lèxic valencià en l'obra d'Enric Valor», *Simposi d'estudi i festa Enric Valor. Actes*, 223-237.

CONCA, M. (1996). «La riquesa fraseològica en la producció rondallística d'Enric Valor», *Canelobre*, 37/38, 177-192..

ESCRIVÀ, V. (1993). «Aproximació sociolingüística al procés d'assimilació de la variable [E] àtona final a Oliva», *Actes del Novè Col.loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 121-136.

GARCIA ROSSELLÓ, J. & Vicent BELTRAN (1994). *El parlar de Pedreguer*, Pedreguer: Ajuntament de Pedreguer / Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta.

IVARS, Joan (1995). *Els noms de lloc i de persona de Dénia*, Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta / Institut de Cultura «Juan Gil-Albert» / Ajuntament de Dénia.

MINETTO, I. (1991). «Anivellament vocàlic a Sumacàrcer (alternança diftongal -ou / -au)», *Miscel.lània Joan Fuster*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, IV, 415-424.

MONJO, J. L. (1993). «'No és lo mateix parlar amb la reina que amb sa gerra' (sobre l'ús de l'article literai al parlar de Tàrbena)», *Actes del Novè Col.loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 473-494.

MONTOYA, B. (1997). «El model de pronúncia valenciana d'Enric Valor», *Canelobre*, 37/38, 165-176.

MORANT, R. & V. ESCRIVA (1987). *L'apitxat de Gandia: un problema sociolingüístic*, Gandia: Centre d'Estudis i Investigacions Comarcals «Alfons el Vell».

ROSSELLÓ, Ramon X. (1992). *La variació i la interferència lèxico-semàntica en la comunitat de parla de Benissa*, Benissa: Ajuntament de Benissa.

SANCHO, P. (1995). *El valencià col.loquial de la vila de Canals*, Canals: Ajuntament de Canals.

TORMO, J. (1979-1990). *Atlas Lingüístic del Valencià Meridional i Alacantí* [text inèdit mecanografiat]

— (1990). «La influència de la indústria tèxtil en la parla i la toponímia alcoiana», *Ciudad de Alcoy*, 2/12/90, 4-5.

— (1991). «Noves aportacions complementàries a 'la influència de la indústria tèxtil en la parla i la toponímia alcoiana'», *Primer Congrés d'Ar-*

queologia Industrial del País Valencià, València: Diputació de València, 339-358.

— (1994-1997). «La influència religiosa en la parla i la toponímia alcoiana», *Lília* [Alcoi], 78-80 (1994), 80-82 (1995), 76-77 (1996), 86-88 (1997).

— (1995). *El llenguatge tèxtil alcoià. La influència de la indústria tèxtil en la parla, la toponímia i la cançó popular alcoiana*, Alcoi: Ajuntament d'Alcoi / Institut de Cultura «Juan Gil-Albert».

Textos

ALEMANY, R. (ed., 1988). *Adolf Salvà i Ballester. De la Marina i Muntanya: Folklore*, Alacant: Diputació Provincial d'Alacant / Ajuntament de Callosa d'En Sarrià.

BALDAQUÍ, J.M. (ed., 1995). *Francesc Martínez i Martínez. Llegendari valencià*, Alacant: Diputació d'Alacant.

Conversacions entre Saro Perrengue i el doctor Cudol (1820), Sueca: Curial, 1976.

VALOR, Ernest (1980). *Cançonet alcoià*, Alicante: Caja de Ahorros de Alicante y Murcia.

3.1.1.3. Apitxat¹³

(València: el Camp de Morvedre, el Camp de Túria, l'Horta i la Ribera Alta)

Temari

1. Història i caracterització de l'ensordiment de les palatals
2. El betacisme
3. Ús del pretèrit perfet simple

¹³ Incloem en aquest dialecte, com a prova del seu paper central respecte a tot el valencià, referències generals als parlars valencians.

Bibliografia

BORRÀS, J. R. (1984). «A propòsit del valor fonemàtic de /j/ i /tʃ/», *Miscel·lània Sanchis Guarner*, València: Universitat de València, I, ps. 47-52.

— (1992). «Més encara sobre les palatals valencianes», *Miscel·lània Sanchis Guarner*, Barcelona / València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Universitat de València, I, 321-336.

COLÓN, G. (1995). «En l'horitzó blau: reductivisme lexicogràfic valencià», *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona: Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, I, 201-220.

ESCARTÍ, V.J. (1994). «Sobre morfologia i fonètica del valencià del segle XVII i l'actual», *Miscel·lània 94*, 31-75.

FERRANDO, Maria Vicenta (1991). «Camp semàntic de les 'faenes' del camp a Benicalap», *Miscel·lània Joan Fuster*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 435-451.

GARCIA FRASQUET, G. (1989). «Sobre algunes adaptacions dialectals d'obres literàries catalanes», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la Llengua*, València: Institut de Filologia Valenciana, 461-485.

GARCÍA-MEDALL, J. & J. E. QUILES (1989). «Els noms d'un joc a la Comunitat Valenciana: el sambori», *Miscel·lània 89*, València: Generalitat Valenciana, 47-83.

GINER, J. (1998). *Obra filològica (1931-1991)*, València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana/Comercial Denes.

LACREU, J. (1990). *Manual d'ús de l'estàndard oral*, València: Universitat de València, 1992.

LÓPEZ GARCÍA-MOLINS, A. (1993). «L'apitxat com a contacte de llengües i com a solució interna», *Actes del Novè Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 137-142.

MARTINES, Josep (1997). «El sufix *-aire* al País Valencià», *Miscel·lània Germà Colón 7*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 229-262.

MONTOYA, B. (1996). «La normativa fonètica del gramàtic Enric Valor», *Simposi d'estudi i festa Enric Valor. Actes*, Alacant: Diputació Provincial d'Alacant, 195-222.

— (1997) «Comentaris als *Críteris de la normativa* (ortogràfica) d'Abelard Sarragossà», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, LX-XIII/1, 89-96.

MORANT, R. & M. PEÑARROYA (1995). *Llenguatge i cultura. Per a una ecologia lingüística*, València: Universitat de València.

PALMADA, B. (1993). «La reducció de [e] inicial de l'occidental: les rasons del sistema i la interferència», *Actes del Novè Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 111-120.

— (1994). *La fonologia catalana. Els principis generals i la variació*, Bellaterra: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona [pp. 49-68].

RADATZ, H. I. (1989). «'Katalanisch' oder 'Valencianisch'?: zum sprachlichen Sezessionismus im Land València», *Zeitschrift für Katalanistik*, 6, 97-120.

RAFANELL, A. (1994). «Les idees sobre l'apitxat de València a l'edat moderna», *Estudi General*, 13-48.

RAMOS, J. R. (1992a). «Valencià: Dialectologia», *Gran Enciclopèdia Valenciana*, València: Difusora de Cultura, 10, 123-128.

— (1992b). «Reflexions al voltant de la proposta lingüística de Josep Nebot i Pérez», *Caplletra*, 12, 11-32.

ROMÀ, F. (1989). *Refranyer popular*, Alacant: Institut de Cultura «Juan Gil-Albert».

SARAGOSSÀ, Abelard (1992). «Valencià: Sintaxi», *Gran Enciclopèdia Valenciana*, València: Difusora de Cultura Valenciana, S.A., 10, 122-123.

— (1993). «Un intent d'emmarcar l'estudi d'algunes interferències entre el català i el castellà en relació a l'ús del pronom *ell*», *Actes del Novè Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 211-228.

— (1998). *Passat, present i futur de les Normes Ortogràfiques de Castelló (1932)*, València: Saó.

SIMBOR, V. (1992). «La proposta gramatical del pare Lluís Fullana i Mira (1871-1948)», *Caplletra*, 12, 33-57.

TODOLÍ, J. (1992). «Variants dels pronoms febles de 3a persona al País Valencià: regles fonosintàctiques i morfològiques subjacents», *Zeitschrift für Katalanistik*, 5, 137-160.

VALOR, Enric (1977). *Curs mitjà de gramàtica catalana referida especialment al País Valencià*, València: Eliseu Climent, editor, 1979.

— (1983). *La flexió verbal*, València: Eliseu Climent, editor, 1992.

— & E. Lleonard VALOR (1988). *Vocabulari Fonamental*, Barcelona: Plaza & Janés.

WHEELER, M. W. (1993). «El contacte, l'aïllament i la tipologia dialectal», *Actes del Novè Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 69-77.

ZARAGOZÀ, M. (1982). *El cultiu tradicional de l'arròs a Silla*, València: Universitat de València.

— (1984). «Estudis de fonètica i de morfologia del parlar de Silla», *Miscel·lània Sanchis Guarnier*, València: Universitat de València, I, 429-433.

Textos

BERNAT I BALDOVÍ, J. (1845). *El virgo de Vicenteta*, El Temps.

3.1.1.4. Castellonenc

(Castelló de la Plana: la Plana Alta i la Plana Baixa)

Temari

1. Articulació alveolar del fonema /j/
2. La tercera persona verbal de la primera conjugació
3. Lèxic i toponímia

Bibliografia

GIMENO BETÍ, L. (1992). «Sobre el parlar de Castelló de la Plana», *Miscel·lània Sanchis Guarnier*, Barcelona / València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Universitat de València, II, 133-160.

— & F. ARASA (1993). *La toponímia del terme municipal de Castelló de la Plana*, Castelló, Ajuntament de Castelló.

GONZÁLEZ I FELIP, M. S. (1991). «El parlar de la Plana Baixa», *Miscel·lània 91*, València: Generalitat Valenciana, 7-79.

MORALES, Montserrat (1992). «Divergences d'évolution de la structure linguistique liées à l'abandon d'une langue», *La linguistique*, 28, 129-141.

RAMOS, J. R. (1990). «La variació i la interferència lèxico-semàntiques en la comunitat de parla de Borriol», *Miscel·lània Joan Bastardas*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 3, 257-296.

— (1992). «Una mostra de la llengua a la premsa satírica del segle XIX», *Dos-cents anys de premsa valenciana*, València: Publicacions de la Generalitat Valenciana, 941-956.

— (1994). «Els escriptors castellanencs i el problema de la llengua literària (1902-1903)», *Miscel·lània Joan Fuster*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, VIII, 281-291.

3.1.2. Nord-occidental

3.1.2.1. Tortosí

(Tortosa: l'Alcalatén, l'Alt Maestrat, el Baix Ebre, el Baix Maestrat, el Maestranya, el Montsià, el Priorat, els Ports, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta).

Temari

1. Un dialecte conservador
2. Tendències anivelladores divergents
3. Variables sociolingüístiques

Bibliografia

ARAGONÉS, A. (1995). *La llengua del Baix Ebre i del Montsià. Un model de llengua estàndard oral*, Tortosa: Consorci per a la Normalització Lingüística.

BELTRAN, Joan Salvador (1992). «L'estàndard català a les terres del darrer tram de l'Ebre», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 543-554.

BORAU, L. *et al.* (1992). «Sobre literatura popular al Baix Aragó de llengua catalana», *Boletín del Centro de Estudios Bajoaragoneses*, VI, 51-68.

COLÓN, G. (1952). «Unes notes sobre la pèrdua de la -r final etimològica», *Revista Valenciana de Filologia*, II/1, 57-65.

GARGALLO, J. E. & M. A. PRADILLA (1996). «Contribució a un calendari de refranys de Rossell (Baix Maestrat). Peculiaritats i afinitats», *Miscel·lània Germà Colon 6*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 195-221

GARGALLO, J. E. & M. A. PRADILLA (1997). *El joc ancestral de la paraula. Llengua, cultura popular i refranyer a Rossell (Baix Maestrat)*, Benicarló: Edicions Alambor.

GIMENO BETÍ, L. (1989a). «La pèrdua de la /d/ intervocàlica: casos de manteniment en tortosí meridional», *Miscel·lània Joan Bastardas*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 87-101.

— (1989b). «L'elisió de la /r/ final de mot en tortosí meridional», *Caplletra*, 6, 123-140.

— (1990). «La reducció vocàlica: /e/ àtona inicial», *Miscel·lània Joan Fuster*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 393-430.

— (1991a). «El tortosí. Extensió i característiques dialectals», *A sol post. Estudis de llengua i literatura*, 2, 171-192.

— (1991b). «Ornitonímia castellanenca: notes onomasiològiques i etnogràfiques sobre el nom d'alguns ocells», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, LXVII/III, 589-614.

— (1992). «Les àrees morfològiques en un parlar de transició: el present de subjuntiu en tortosí meridional», *Miscel·lània Jordi Carbonell*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 4, 233-263.

— (1994). *Estudi lingüístic dels parlars de les comarques del nord de Castelló*, Castelló de la Plana: Societat Castellonense de Cultura.

— (1997). *Atlas lingüístic de la Diòcesi de Tortosa*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

LOMBARTE, D. & A. QUINTANA (1989). «L'apicultura tradicional a Pena-Roja», *Alazet*, 1, Huesca, 73-97.

MASSIP, M. A. (1991). «El lèxic tortosí: història i present» (Tesi doctoral. Universitat de Barcelona).

— (1996a). «La variació lèxica. Un assaig d'estudi en el dialecte tortosí», *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona, Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 133-173.

— (1996b). «Actituds interdialectals: importància en l'esdevenidor de les varietats lingüístiques. L'actitud dels parlants del dialecte català tortosí enfront del dialecte i dels parlants de Barcelona», *Miscel·lània Germà Colón*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 365-377.

MORALES, Alfonso & P. PRIETO (1992). «Processos d'epèntesi en grups clítics en tortosí», *Actes del Sisè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 131-142.

MONTOYA, B. (1985). «Entorn del lèxic regional tarragoní», *Universitas Tarraconensis*, IX, 51-62.

NAVARRO, Pere (1996). *Els parlars de la Terra Alta*, Tarragona: Diputació de Tarragona (2 volums).

PITARCH, V. & M. ROSAS (1981). «El lèxic dels canterers de Traiguera», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, LVII, 95-116.

PRADILLA, M A. (1993). «Un cas de sociolingüística catalana: la pre-palatal sonora benicarlanda», *Actes del Novè Col·loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l' Abadia de Montserrat, III, 143-160.

— (1995a). «El desafricament prepalatal intervocàlic al català de transició nord-occidental/valencià», M. T. Turell (ed.), 53-116.

— (1995b). «Varietat estàndard i varietat geogràfica: actituds lingüístiques i ensenyament en el tortosí de les dues bandes de la frontera político-administrativa entre el País Valencià i el Principat de Catalunya», *Jornades sobre llengua i ensenyament*, Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, I, 175-184.

— (1996a). *El Baix Maestrat: una cruïlla fonètica*, Benicarló: Associació Cultural Alambor.

— (1996b). «Sociolingüística de la variació i actituds interdialectals a l'extrem nord del País Valencià», M. Pujol & Fermín Sierra (eds.), *Las lenguas en la Europa Comunitaria II. Las lenguas de minorías, Diálogos Hispánicos*, 19, 97-124.

— (1997a). «Sociolingüística quantitativa i anàlisi qualitativa de variables fonètico-fonològiques: a propòsit del desafricament prepalatal», *Estudios de Fonética Experimental*, VIII, 207-251.

— (1997b). «El paper de les comarques del nord del País Valencià en el procés d'estandardització», *Revista de Catalunya*, 115, 49-63.

QUEROL, E. (1992). *Anàlisi de camps lèxics de l'oví de la comarca dels Ports*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

QUINTANA, A. (1983). «La llengua de Jesús Moncada», *Boletín del Centro de Estudios Bajaragoneses*, 4-5, 225-238.

VIRGILI, J. M. (1992). «Problemes d'estàndard en l'àrea fronterera entre el Principat de Catalunya i el País Valencià», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 555-560.

Textos

MASSIP, M. A. (1989). «Antologia de textos», M.A. Massip (1989a), 81-118.

MORET, H. (ed., 1995). *Lo Molinar. Literatura popular catalana del Matarranya i Mequinensa. 3. Gèneres menors de la literatura popular*, Carrutxa: Instituto de Estudios Turolenses / Associació Cultural del Matarranya.

NAVARRO, Pere (1996). *Els parlars de la Terra Alta*, Tarragona: Diputació de Tarragona (2 volums) [I: 339-369].

QUINTANA, A (ed., 1995). *Lo Molinar. Literatura popular catalana del Matarranya i Mequinensa. 1. Narrativa i Teatre*, Carrutxa: Instituto de Estudios Turolenses / Associació Cultural del Matarranya.

3.1.2.2. Lleidatà¹⁴

(Lleida: l'Alt Urgell-oest, les Garrigues, la Noguera, el Segrià i Urgell)

Temari

1. La reducció vocàlica occidental
2. La flexió verbal en procés de canvi
3. La sintaxi dels verbs impersonals

Bibliografia

ALONSO, H. & J. SUÏLS (1993). «La morfologia verbal de subjuntiu al Segrià: estudi prospectiu», *Sintagma*, 5, 5-17.

BONET, Sebastià & J. SOLA (1986). *Sintaxi generativa catalana*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana [310-313].

CARRERA, J. (1993). «La pretònica inicial e- a Alguaire», *Anuari de Filologia. Llengua i Literatura Catalanes*, XVI/4, 37-72.

El nord-occidental entre dues llengües? Actes de les Jornades d'estudi del català nord-occidental, Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 1996.

¹⁴ Considerem el lleidatà, com hem vist per al valencià apitxat, dialecte capçalera i per això incloem aquí referències a tot el català nord-occidental i, en algun cas, a tot l'occidental.

JIMÉNEZ MARTÍNEZ, J. (1996). «Problemes de la representació del fonema /ʃ/ en català occidental», *Actes del Setè Col.loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 125-148.

O'DONNELL, P. E. (1988). «Catalan and Castilian as Prestige Languages: a Tale of Two Cities», *Language Problems & Language Planning*, 12/3, 226-238.

PALMADA, B. (1993). «La reducció de [e] inicial de l'occidental: les raons del sistema i la interferència», *Actes del Novè Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 111-120.

— (1994). *La fonologia catalana. Els principis generals i la variació*, Bellaterra: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona [pp. 49-68].

PUEYO, M. *L'estructura fonològica del vocalisme lleidatà* [text mecanografiat sense data ni lloc].

RIERA, M. (1992). *La llengua catalana a Andorra*, Andorra: Institut d'Estudis Andorrans.

SISTAC, R. (1992). «El factor d'intensitat en català nord-occidental», *Escola Catalana*, 293, 8-9.

SOLÀ, J. (1987). *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*, Barcelona: Edicions 62 [96-100].

— (1994). *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Barcelona: Empúries [21-26].

VIAPLANA, J. (1994). «Dialectologia generativa en l'àmbit morfofonològic: una perspectiva en els estudis dialectals», *Miscel.lània Germà Colón*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 311-332.

— (1996). «Els verbs regulars de la primera conjugació en el català nord-occidental: una descripció comparativa», *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat/Universitat de Barcelona, 311-339.

VIAPLANA, J. (1999). *Entre la dialectologia i la lingüística*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

WHEELER, M. (1993). «Changing inflection: verbs in North West Catalan», Mackenzie, E. & I. Michael (eds.). *Hispanic linguistic studies in honour of F. W. Hodcroft*, Llangrannog: The Dolphin Book, 171-206.

3.1.2.3. Ribagorçà

(Benavarri: la Ribagorça Alta i la Ribagorça Baixa)

Temari

1. «Transgressions» al consonantisme català
  - 1.1. Reducció apitxada
  - 1.2. Presència de [x] i [θ]
  - 1.3. Fonotàctica de [ʎ]
2. Els plurals femenins en [-as]
3. Els verbs auxiliars *haver* i *ser*
4. Lèxic d'arrel basca i gascona

Bibliografia

ALTURO, N. & M. T. TURELL (1990). «Linguistic change in *El Pont de Suert*: The study of variation of /ʒ/» *Language Variation and Change*, 2/1, 19-30.

— (1995). «La variació d'*haver* auxiliar al català nord-occidental», M.T. Turell (ed.), 221-255.

GARGALLO, J. E. (1989). «Continuïtat del gascó 'alavetz' a l'Alt Aragó i a la zona fronterera catalano-aragonesa: 'alavez' i 'alavegada'», *Actes del Vuitè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, I, 123-139.

MENÉNDEZ PIDAL, R. (1916). «Sobre A. Grieria: la frontera catalano-aragonesa», *Revista de Filología Española*, III, 73-88.

MARTÍN ZORRAQUINO, M. A. *et al.* (1995). *Estudio sociolingüístico de la Franja Oriental de Aragón*, Zaragoza. Universidad de Zaragoza / Gobierno de Aragón.

— & M.ª R. FORT (1996). «La frontera catalano-aragonesa», M. Alvar (ed.), 293-304.

MONCLÚS, J. & A. QUINTANA (1989). «El català a l'Aragó», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la Llengua*, València: Institut de Filologia Valenciana, 195-212.

MORET, H. (1994). «Un segle d'investigació lingüística a l'Aragó catalanòfon», *Miscel·lània Germà Colon 2*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 223-239.

QUINTANA, A. (1980). «Catalán en Aragón», *Gran Enciclopedia Aragonesa*, Zaragoza: Unión Aragonesa del Libro, III, 737-739.

— (1984). *La nostra llengua. Gramàtica de Llengua catalana*, Zaragoza: Diputació General de Aragó.

— (1989). *El català a l'Aragó*, Barcelona: Curial.

— (1991). «Die galicische und die katalanische *Franja*: ein Vergleich», U. Herrman & A. Schönberger (eds.), *Akten des I. gemeinsamen Kolloquiums der deutschsprachigen Lusitanistik und Katalanistik*, Frankfurt am Main: Domus Editoria Europaea, 47-72.

— (1993). «Encara més capcir: els parlars orientals de Sarró (Baixa Ribagorça Occidental)», *Miscel·lània Jordi Carbonell*, 6, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 271-308.

— (1995). «*Xandra*, un basquisme ribagorçà», *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona: Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 175-181.

SISTAC, R. (1993). *El ribagorçà de l'Alta Llitera: els parlars de la vall de la Sosa de Peralta*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

3.1.2.4. Pallarès

(Sort: el Pallars Jussà i el Pallars Sobirà)

Temari

1. Articulació sense fricció de les palatals
2. Formes amb /-v-/ en els verbs de la segona i la tercera conjugació
3. Vocabulari pallarès

Bibliografia

COLL, P. (1991). *El parlar del Pallars*, Barcelona: Empúries.

SISTAC, R. (1998). *El català d'Àneu. Reflexions a l'entorn dels dialectes contemporanis*, Esterri d'Àneu: Consell Cultural de les Valls d'Àneu.

3.2. ORIENTAL

3.2.1. Central

3.2.1.1. Xipella-tarragoní

(Tarragona: Alt Camp, Andorra, Alt Urgell-est, Baix Camp, Conca de Barberà, Segarra, Solsonès i Tarragonès)

Temari

1. Vocalisme: les àtones finals de mot i grup tonal
2. Consonantisme: /ʃ/ → [tʃ-]
3. Morfologia: variabilitat dels pronoms clítics
4. Transició lèxica entre oriental i occidental

Bibliografia

ALEGRE, M., J. GÜELL & J. ROFES (1980). «Delimitació de frontera dialectal en una zona del Baix Camp-Priorat», *Anuario de Filología*, VI, 327-336.

CABRÉ RODON, Rafael (1989). «Estudi d'un fenomen de variació lingüística en la parla dels vallencs», *XXXV Assemblée Intercomarcal d'Estudiosos*, Valls: Institut d'Estudis Vallencs, III, 227-238.

MANENT, A. (1991). «'Gotxa', un dialectalisme oblidat pels grans diccionaris», *Miscel·lània Jordi Carbonell 1*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 337-341.

— (1992). «*Rana* al Camp de Tarragona, arcaisme o castellanisme?», *Miscel·lània Joan Fuster*, València / Barcelona: Universitat de València / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, V, 447-452.

MARTÍ, Joan (1988). «Un estudi de dialectologia social al Priorat i a l'Alt Camp», *Treballs de sociolingüística catalana*, 7, 85-86.

MONTOYA, B. (1993). *Variabilitat i prestigi en el català de Valls i l'Alt Camp*, Valls: Institut d'Estudis Vallencs.

PLAZA, C. (1992). «Fonètica dialectal i fonètica estàndard. Els factors sociolingüístics del canvi», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 87-96.

— (1995). «Lleialtat lingüística, edat i nivell educatiu: la *e* posttònica a la Conca de Barberà», M.T. Turell (ed.), 117-138.

— (1996). *La parla de la Conca de Barberà*, Tarragona: Diputació de Tarragona.

PRADILLA, M. A. (1993). «La sociolingüística de la variació: a propòsit de la diversitat lingüística en l'àmbit urbà tarragoní», *Actes de les Jornades sobre la Llengua a Tarragona*, Tarragona: Ajuntament de Tarragona, 235-242.

RABASSA, L. (1996). «Morfologia verbal: estudi del parlar de dos informadors andorrans originaris de la localitat d'Andorra», *Miscel·lània Germà Colon 6*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 245-290.

RECASENS, D. (1986). «Temes de variació dialectal del català», *Actes del VIIè Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 523-542.

VILÀ, Núria (1991). *Estudi del vocabulari de les eines agrícoles a la comarca del Baix Camp*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Textos

MONTOYA, B. (1993). *Variabilitat i prestigi en el català de Valls i l'Alt Camp*, Valls: Institut d'Estudis Vallencs [103-152].

3.2.1.2. Barceloní¹⁵

(Barcelona: l'Anoia, el Bages, el Baix Empordà, el Barcelonès, el Berguedà, el Garraf, el Gironès, el Maresme, Osona, el Penedès, la Selva, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental)

Temari

1. Vocalisme: tendències a l'obertura ([ə], [o], [e])
2. Consonantisme: pèrdua de la iodització i ensordiment de palatals
3. Regles variables a la ciutat de Barcelona
  - 3.1. Simplificació de glevs consonàntiques
  - 3.2. Ensordiment de geminades
  - 3.3. Perífrasi d'obligació
4. Restes de l'article salat

¹⁵ Inclouem en aquest dialecte l'estudi de totes les parles del català central que no queden compreses en el tarragoní o el septentrional de transició. En relació a aquest dialecte, vegeu l'ampliació sociolectal al següent apartat.

Bibliografia

BADIA, A. M. & M. CARDÚS DE BADIA (1969). «Sociologia del pretèrit simple en el català de Barcelona», *Ibero-romania*, 1, 273-298.

BERNAT, F. (1991). «Estudi sobre la pronunciació d'erra final a Blanes», *Anuari de Filologia. Llengua i Literatura Catalanes*, XIV/2, 23-43.

CASSANY, J. (1984). «L'ensordiment dels grups africats en el català d'Osona», *Ausa* [Vic], XI, 357-262.

ESPAULELLA, L. et al. (1993). *Variació generacional en el parlar de la Garriga*, La Garriga: Contrapunt.

FABRA, P. (1897). «Étude de phonologie catalane (catalan oriental)», *Revue Hispanique*, 4, 5-30.

— (1906). «Les e toniques du catalan», *Revue Hispanique*, 15, 9-23.

— (1912). *Gramática de la lengua catalana*, Barcelona: Aqua, 1982.

LLORET, M. R. (1993). «Alacantinismes en el lèxic mariner de Roses», *Actes del Novè Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 529-540.

MASCARÓ, Joan (1983). *La fonologia catalana i el cicle fonològic*, Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.

— (1986): *Morfologia*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

MIER, J. Z. (1986): «Estudi sociolingüístic de certs aspectes de la llengua catalana», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 6, 33-112.

O'DONNELL, P. E. (1988). «Catalan and Castilian as Prestige Languages: a Tale of Two Cities», *Language Problems & Language Planning*, 12/3, 226-238.

ORRIOLS, L. (1994-95). *La contribució d'Osona a la llengua catalana*, Barcelona: Curial (2 volums).

PI, J. (1993). «La variació fonètica del morfema d'infinitiu de la segona conjugació», *Miscel·lània Joan Fuster*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, VII, 393-412.

— (1997). «L'obertura de les vocals mitjanes en una mostra de neologismes del català» (Tesi doctoral inèdita, Universitat Autònoma de Barcelona).

PONS, Lúdia (1987). «Sobre les combinacions [ks] i [gz] del català», *Miscel·lània Badia*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, vol. 6, 31-78.

— (1991). «Algunes relacions entre els canvis fonètics i els fenòmens psíquics», *Miscel·lània Jordi Carbonell I*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1, 343-357.

— (1992). *Iodització i apitxament al Vallès. Interpretació sociolingüística i psicolingüística dels canvis fonètics*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

PLA, J. (1995). «L'obertura de la [ə] a Barcelona: el xava i altres varietats», M.T. Turell (ed.), 139-162.

SALA, Ernesta (1992). «El parlar de Cadaqués, un parlar salat continental. Els dialectes en la societat actual», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 153-165.

SOLER, Josep (1985). «Language Standardization and norm formation in Catalonia» (Tesi doctoral. Indiana University).

SOLER, Josep (1986). «Model i límits de la llengua estàndard a Barcelona», *Miscel·lània Badia i Margarit*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 5, 131-148.

VALLVERDÚ, F. (1986). *Elocució i ortologia catalanes*, Barcelona, Editorial Jonc.

VANN, R. E. (1995). «Constructing catalanism: motion verbs, demonstratives, and locatives in the Spanish of Barcelona», *Catalan Review*, IX/2, 253-274.

VENY, J. (1968). «Alguns problemes de dialectologia catalana», J. Veny (1978), 39-61.

— (1991). «Llengua històrica i llengua estàndard a la Plana de Vic», *Ausa [Vic]*, 14, 315-324.

VILÀ, Carme (1992). «La regressió del ieisme al Principat», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 71-77.

VILÀ, Jordi (1991). «El canvi de /o/ a /ɔ/ en síl·laba inicial de mot a Arenys de Munt», *Anuari de Filologia. Llengua i Literatura Catalanes*, XIV/2, 9-22.

VILÀ, Carme (1989). *El parlar de la Plana de Vic*, Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa.

Textos

PAYRATÓ, L. (1988). *Català col·loquial*, València: Universitat de València, 1996.

RUYRA, J. (1979). «Una tarda per mar», *Jacobé i altres narracions*, Barcelona: Edicions 62 / «La Caixa», 15-24.

3.2.1.3. Septentrional de transició

(Olot: l'Alt Empordà, la Cerdanya, la Garrotxa i el Ripollès)

Temari

1. Vocalisme: canvis de timbre de /ε/-/ɔ/
2. Consonantisme: elisió de /-s/ i fenòmens connexos
3. Flexió verbal: primera persona del present d'indicatiu en [-uk]
4. Flexió dels clítics: règim d'usos dels pronoms forts de primera persona (*jo, mi*).

Bibliografia

COMES, J. (1996). «El parlar de Pau (Alt Empordà) a la dècada 1960-70 (I)», *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, 29, 355-377.

LUNA, X. (1995). «Les vocals tòniques a l'Alt Empordà», *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, 28, 265-303.

— (1996a). «Les vocals àtones a l'Alt Empordà», *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, 29, 379-404.

— (1996b). «Alguns mots dialectals empordanesos», *Miscel·lània Germà Colon 6*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 235-244.

Textos

FOIX, J. V. (1931). «El món meravellós d'en Luard», *Obres completes. II. Prosa*, Barcelona: Edicions 62, 1985, 277-281.

3.2.2. Rossellonès

(Perpinyà: el Capcir, la Cerdanya, Conflent, el Rosselló i el Vallespir)

Temari

1. Reduccions en els inventaris fonemàtics (/ɛ/-/ɔ/, /r/-/r/))
2. La /-n/ subjacent i els plurals
3. Trets morfològics (1.ª persona verbal, pronoms clítics)
4. L'expressió de la negació
5. Reflexos dels adstrats occità, castellà i francès en el lèxic.

Bibliografia

COSTA, Jordi J. (1981). «Changement de langue dans une village de la frontière septentrionale du catalan / le cas de Tarerach», *Actes du 106e Congrès national des Sociétés Savantes*, Perpignan, 265-273.

— (1985). «Diachronic quantitative en Catalogne française», *Actes del XVI Congrès internacional de lingüística i filologia romàniques*, Palma: Moll, II, 369-378.

— (1989). «Català i occità a Tarerac», *Actes del Vuitè Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, I, 99-107.

DE MELCHOR, V. (1996). «Cronologia dels canvis en els pronoms dels clítics del català rossellonès», *Miscel.lània Germà Colon 5*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 259-272.

3.2.3. Alguerès

(Ciutat de l'Alguer a l'illa de Sardenya)

Temari

1. La funció neutralitzadora de la [a]
2. Rotacisme
3. Morfologia verbal
4. Italianismes i sardismes en el lèxic

Bibliografia

BLASCO, E. (1989). «El català medieval i hodiern de Sardenya: història lingüística i cultural, tipologia, aspectes sociolingüístics», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la Llengua*, València: Institut de Filologia Valenciana, 329-342.

CARIA, R. (1993). «La vegetació espontània del camp de l'Alguer. Aproximació a l'estudi onomàstic», *Miscel·lània Jordi Carbonell 5*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 205-229.

CONTINI, M. (1995). «'Visti l'as?'. Un trait syntaxique et prosodique sarde dans le catalan de l'Alguer», *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona: Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, I, 221-247.

CORBERA, J. (1990). «La integració del lèxic alguerès a la normativa catalana», *L'Alguer*, 10, 11-14.

— (1991). «Caracterització del lèxic alguerès» (Tesi doctoral. Universitat de Barcelona).

— (1992). «Els noms dels ocells terrestres en alguerès», *Miscel·lània Jordi Carbonell 4*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 265-278.

— (1993). «La influència de l'italià i dels parlars sards i itàlics en les denominacions alguereses dels animals marins», *Actes del Novè Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 513-528.

— (1995). «La relació de l'alguerès amb els altres dialectes catalans», *L'Alguer*, 41, 9-19.

— *et al.* (1997). *L'Alguer: imatge i paraula*, Palma: Universitat de les Illes Balears / Ajuntament de l'Alguer.

PEANA, J. (1992). «Els problemes lingüístico-socials del català de l'Alguer», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 613-648.

— (1995). «El fenomen del rotacisme en la parla popular algueresa d'avui», *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona: Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 101-119.

Textos

BLASCO, E. (1992). «Contribució a la coneixença de l'alguerès modern», *Miscel·lània Jordi Carbonell 4*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 279-284.

CATALÀ, P. (1989). «Entorn dels romanços de l'Alguer», «Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la Llengua», València: Institut de Filologia Valenciana, 359-370.

SCANU, P. (1985). *Rondalles alguereses*, Barcelona: Rafael Dalmau.

3.2.4. Balear**3.2.4.1. Menorquí**

(Maó: illa de Menorca)

Temari

1. El contrast fonètic entre Maó i Ciutadella
2. L'anglicisme lèxic a Menorca
3. Ictionímia

Bibliografia

BONET, Antoni (1983-84). *Eines i feines del camp*, Ciutadella: Col·lectiu Folkloric Ciutadella / Consell Insular de Menorca (2 volums).

LÓPEZ CASASNOVAS, J. (1981). *La lengua de los menorquines*, Menorca.

MASCARÓ, Jaume (1982). *Els malnoms de Ciutadella*, Ciutadella: Col·lectiu Folkloric Ciutadella / Consell Insular de Menorca.

MASCARÓ, Ignasi (1987a). «Ciutadella-Maó. Greu vs. agut en dos parlars menorquins. Plantejament de la qüestió», *Randa*, 21, 197-211.

MASCARÓ, Ignasi (1987b). «Introducció a l'entonació dialectal catalana», *Randa*, 22, 5-38.

MELIÀ, Miquel (1985). «El català insular. El dialecte baleàric», J. Martí (ed., 1985), 149-170.

MELIS, P. (1988-92). *La llengua de Menorca. Recull de paraules menorquines*, Ciutadella: Col·lectiu Folkloric Ciutadella / Consell Insular de Menorca (3 volums).

PORTELLA, J. (1984). *Jocs populars*, Ciutadella: Col·lectiu Folkloric Ciutadella / Consell Insular de Menorca.

VENY, J. (1993). «Els 'joglars' de la mar», *Miscel·lània Jordi Carbonell* 5, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 159-175.

3.2.4.2. Mallorquí¹⁶

(Palma: illa de Mallorca)

Temari

1. Cronologia del canvi vocàlic /'ə/ → ['ɛ]. Vocalisme balear tradicional vs. innovador
2. La diftongació compensatòria
3. Les assimilacions consonàntiques
4. La generalització del ieisme
5. La característica més identificadora: l'article salat
6. Morfologia del verb
  - 3.1. El morfema zero de la persona 1 de la 1.ª conjugació
  - 3.2. La vocal temàtica de la 1.ª conjugació
  - 3.3. Els subjuntius en -i (-)
4. Sintaxi del verb: usos de *recordar*
5. Els gal·licismes

Bibliografia

AGUILÓ, C. (1994). *Bolets, llengua i cultura popular en el migjorn de Mallorca*, Palma: Universitat de les Illes Balears.

ALOMAR, A. I. (1993). «Els colors a les 'Rondaies mallorquines' d'Antoni M.ª Alcover», *Miscel·lània Joan Fuster*, València / Barcelona: Universitat de València / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 319-340.

ARTIGUES, A. (1983). «Apunts de fonètica sintàctica per als mestres mallorquins», *Maina* (Palma de Mallorca), 8, 10-14.

¹⁶ Com en el cas del lleidatà, incloem sota aquest enunciat referències generals al català balear.

CORBERA, J. (1992). «El lèxic mallorquí dins l'actual normativa catalana», M.P. Janer, J. Miralles & A. Schönberger (eds.), *Sprache, Literatur and Kultur der Balearen. Llengua, Literatura i Cultura de les Illes Balears*, Frankfurt am Main: Domus Editoria Europaea, 85-108.

— (1993a). *Nou vocabulari de barbarismes del català de Mallorca*, Palma de Mallorca, El Tall.

— (1993b). «Mallorquí», *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, Palma: Promomallorca Edicions S.A., tom X, 82-87.

— (1997). «El recobriment del lèxic patrimonial mallorquí», *Actes del IV Congrés. El nostre patrimoni cultural: El català, patrimoni de Mallorca*, Palma: Societat Arqueològica Lul·lina, 199-212.

— & B. MONTOYA (en premsa). «Arxiu audiovisual dels dialectes catalans de les Illes Balears», *XVII Simposio de la Sociedad Española de Lingüística*, (Palma, 15-19 de desembre de 1997).

DOLS, N. A. & M. W. WHEELER (1995). «El consonantisme final del mallorquí i el 'llicenciament d'obertures'», *Caplletra*, 19, 51-63.

DOLS, N. A. (1993). «La silabificació en el catalán de Mallorca», *Hispanorama*, 65, 49-52.

FERRÀ, M. (1992). «Els gal·licismes a la Vall de Sóller», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de las Illes Balears, 435-439.

MASCARÓ, Ignasi (1990). «Les vocals tòniques a Mallorca i Menorca: un estudi acústic», *Revista de Menorca*, II, 177-188.

MASCARÓ, Joan (1986). «Compensatory Diphtongization in Majorcan Catalan», Wetzels, L. & E. Seizer (eds.): *Studies in Compensatory Lengthening*, Dordrecht: Foris, 133-146.

MONTOYA, B. (1995). «L'observació del canvi fonològic en el català balear», M.T. Turell (ed.), 165-219.

— (en premsa). «Mesures estadístiques i acústiques del canvi fonològic en el vocalisme balear», *A sol post*, 4, 75-90.

— & J. CORBERA (en premsa). «L'efecte retorn dels antics emigrants mallorquins a França sobre el parlar de l'Arracó», *Randa*.

MONTOYA, B. & A. JOFRE (en premsa). «La atrición en las lenguas inmigradas. El caso del catalán de los mallorquines en La Argentina», *Actas do I Simposio Internacional sobre o Bilingüismo: Comunidades e Individuos Bilingües*, Vigo: Universidade de Vigo.

PALMADA, B. (1994). *La fonologia catalana. Els principis generals i la variació*, Bellaterra: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona [pp. 77-79; 89-104].

RADATZ, H. I. (1989). «Sprachliches Selbstverständnis und sprachliche Realität: ein soziolinguistisches Experiment zum Gebrauch balearischer Artikel», *Zeitschrift für Katalanistik*, 2, 64-90.

RECASENS, D. (1986). «Temes de variació dialectal del català», *Actes del VIIè Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 523-542.

SARAGOSSÀ, Abelard (1997). «Una aproximació a la interpretació de la dualitat balear *No em recorda res / No em record de res*», *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*, Barcelona: Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, I, 357-376.

PEREA, M. P. (1997). «El balear a la *Flexió verbal en els dialectes catalans*», *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*, Barcelona: Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, I, 329-355.

SEGUÍ, G. (1993). *Iniciació a la morfosintaxi catalana*, Palma: Edicions Documenta Balear.

VENY, J. (1968). «Alguns problemes de dialectologia catalana», J. Veny (1978), 39-61.

WHEELER, M. W. (1980). «Analogia i psicologia: el desenvolupament de la morfologia verbal balear», *Actes del XVI Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques*, Palma de Mallorca: Moll, 1985, 557-566.

— (1993). «El contacte, l'aïllament i la tipologia dialectal», *Actes del Novè Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 69-77.

Textos

ALCOVER, A. M. (1996). *Aplec de rondaies mallorquines*, Mallorca: Editorial Moll.

MIRALLES, J. (1995). *Un poble, un temps*, Palma: Miquel Font editor.

MOLL, F. de B. (1934). «Transcripció de cançons populars amb notes sobre fonètica sintàctica», *Anuari de l'Oficina Romànica de Llengua i Literatura*, VII, 9-31.

3.2.4.3. Eivissenc-formenterer

(Vila d'Eivissa: illes d'Eivissa i Formentera)

Temari

1. Innovacions en el vocalisme
2. Conservadorisme en les formes verbals
3. Contrastos Vila / camp
4. Paral·lelismes valenciano-eivissencs
5. Riquesa toponímica

Bibliografia

JOAN, B. (1993). «Trets en canvi en el català de Formentera: consideracions sociolingüístiques», *Miscel·lània Jordi Carbonell 5*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 189-204.

RIBES, E. (1991). *Aportació pitiüsa al DCVB*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs.

— (1992). *Noms de lloc*, Sant Jordi de ses Salines: Edicions Can Sifre.

— (1995). *Toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany*, Palma: Institut d'Estudis Baleàrics.

TORRES TORRES, M. (1980). «Aspectes sociolingüístics de la cançó popular i tradicional eivissenca. La vocal neutra» (Tesi de llicenciatura. Universitat de Barcelona).

VENY, J. (1999). *Aproximació al dialecte eivissenc*, Mallorca: Moll.

— (1983). «Aspectes del vocalisme tònic eivissenc», *Eivissa*, 14, 22-23.

VILLANGÓMEZ, M. (1972). «La llengua dels eivissencs i formenterers», *Curs d'iniciació a la llengua*, Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1978, 203-220.

3.3. TEMES GRAMATICALS D'ESTUDI FOCALITZAT

Amb aquest apartat, pretenem fer una recopilació bibliogràfica d'actualitat d'alguns dels punts de les estructures gramaticals catalanes que són al darrere de molts dels contrastos que observem entre els nostres dialectes. Prescindim dels que fonamenten la divisió principal al si del català (tipus i extensió de la neutralització vocàlica, presència de /'ə/, /'ɛ/ o /'e/ en uns mateixos lexemes, pronúncia de /j/ amb iod o sense, etc), que ja són

ben coneguts. Ara es tracta de tocar monogràficament temes gramaticals que se solen analitzar repartits per dialectes (per exemple, totes les qüestions verbals). Altres punts suposaran una certa novetat, bé perquè encara han estat poc estudiats pels dialectòlegs catalans, com els sintàctics, bé perquè posseeixen elements nous que no s'havien posat en consideració. Entre aquests darrers podem citar els temes de l'entonació, de la pèrdua de la geminació, o el d'un cert lèxic i fraseologia diferencials que causen veritables entrebancs d'intel·ligibilitat entre els catalanoparlants però que poques vegades solen ser posats «sobre la taula» dels estudis dialectals.¹⁷

Temari

- 3.3.1. Fonologia
  - 3.3.1.1. Graus d'obertura de les vocals mitjanes
  - 3.3.1.2. Consonants palatals i apitxament
  - 3.3.1.3. Pèrdua de la iodització
  - 3.3.1.4. Pèrdua de la geminació
  - 3.3.1.5. /-r/ → Ø
  - 3.3.1.6. La introducció del fonema /x/
  - 3.3.1.7. Entonació
- 3.3.2. Morfologia
  - 3.3.2.1. Els pronoms febles
  - 3.3.2.2. Fragmentació de la flexió verbal
  - 3.3.2.3. Primera persona del present d'indicatiu de la conjugació en -ARE
  - 3.3.2.4. Els subjuntius
  - 3.3.2.5. El segment ESC/ISC dels verbs incoatius
- 3.3.3. Sintaxi: l'ordre dels elements, el pleonasme i altres qüestions
- 3.3.4. Lexicologia
  - 3.3.4.1. Lèxic
  - 3.3.4.2. Afixació
  - 3.3.4.3. Fraseologia

¹⁷ Alguns exemples de mallorquinismes lèxics pertanyents al vocabulari bàsic com *acubar*, *anià*, *atracar-se*, *berenar*, *colgar-se*, *frissar*, *importar*, *parell*, *partir*, *pus*, *rem*, *tanmateix*, *tomar*, *torbar*, *tudar*, *tupar*, *vespre* o *xapar*, tenen formes, usos o accepcions semàntiques desconegudes en el català continental i, sorprenentment, no són mai citats en les caracteritzacions del mallorquí fetes per autors balears (Veny, 1978: 95-99; Melià, 1985: 162; Corbera, 1993b: 86). En canvi, quan els autors no són insulars, n'apareix alguna d'aquest grup com ara *berenar* o *colgar-se* (Alegre, 1991: 132-135; Porredon, 1992: 141).

3.3.1. Fonologia

3.3.1.1. Graus d'obertura de les vocals mitjanes

PI, J. (1997). «L'obertura de les vocals mitjanes en una mostra de neologismes del català» (Tesi doctoral inèdita, Universitat Autònoma de Barcelona).

MONTOYA, B. (1998). «Mesures estadístiques i acústiques del canvi fonològic en el vocalisme balear», *A sol post*, 4, 75-91.

SOL, L. M. (1990): «L'obertura de les vocals medials en paraules extretes de gramàtiques generals i articles de lingüística sobre la llengua catalana», *Anuari de Filologia. Llengua i Literatura catalanes*, XIII/1.

3.3.1.2. Consonants palatals i apitxament

CASANOVA, E. (1990). «L'evolució del sistema palatal català: una interpretació», *A Sol post. Estudis de Llengua i Literatura*, 1, 45-62.

CASSANY, J. (1984). «L'ensordiment dels grups africats en el català d'Osona», *Ausa* [Vic], XI, 357-262.

GIMENO, F. & B. MONTOYA (1989). «Estratificació de la variació lingüística a Petrer», F. Gimeno & B. Montoya, València: Universitat de València, 1989, 67-95.

LÓPEZ GARCÍA-MOLINS, A. (1993). «L'apitxat com a contacte de llengües i com a solució interna», *Actes del Novè Col.loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 137-142.

PONS, Lúdia (1992). *Iodització i apitxament al Vallès. Interpretació sociolingüística i psicolingüística dels canvis fonètics*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

3.3.1.3. Pèrdua de la iodització

BAU, I. & R. FONT (1992). «La iodització a la Plana de Vic», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 79-85.

PONS, Lúdia (1992). *Iodització i apitxament al Vallès. Interpretació sociolingüística i psicolingüística dels canvis fonètics*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

VENY, J. (1991). «Llengua històrica i llengua estàndard a la Plana de Vic», *Ausa* [Vic], 14, 315-324.

VILÀ, Carme (1992). «La regressió del ieisme al Principat», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 71-77.

3.3.1.4. Pèrdua de la geminació

CASANOVA, E. (1989). «L'evolució T'L > l.l / l̥l̥ en català», *Caplletra*, 6, 117-121.

RASICO, Ph. D. (1988). «Sobre l'evolució TL(L) (l.l/l.l) en català», *Miscel·lània Joan Gili*, 489-497.

3.3.1.5. /-r/ → Ø

GIMENO BETÍ, L. (1989). «L'elisió de la /r/ final de mot en tortosí meridional», *Caplletra*, 6, 123-140.

SEGURA, J. C. (1996). *Estudi lingüístic del parlar d'Alacant*, Alacant: Institut de Cultura «Juan Gil-Albert» [66-68].

3.3.1.6. La introducció del fonema /x/

CERDÀ, R. (1967). «Apreciaciones sobre el castellano /x/ → catalán [x] en el Campo de Tarragona», *Revista de Filología Española*, L, 57-96.

VENY, J. (1993). «Fortuna del fonema /x/ en català: visió històrica de la 'queada'», *Actes del Novè Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, II, 405-435,

— (1994). «La importación del fonema /x/ en catalán», *Revista Española de Lingüística*, 24/1, 1-19.

3.3.1.7. Entonació

BONET, Eulàlia (1986). «L'entonació de les formes interrogatives en barceloní», *Els Marges*, 33, 103-117.

MASCARÓ, Ignasi (1987a). «Ciutadella-Maó. Greu vs. agut en dos parlars menorquins. Plantejament de la qüestió», *Randa*, 21, 197-211.

— (1987b). «Introducció a l'entonació dialectal catalana», *Randa*, 22, 5-38.

PRIETO, P. (1995). «Aproximació als contorns tonals del català central», *Caplletra*, 19, 161-186.

SALCIOLI, V. (1988): «Estudio fonético-experimental de la entonación interrogativa catalana», *Estudios de fonética experimental*, III, 37-70.

3.3.2. Morfologia

3.3.2.1. Sistema pronominal

ALOMAR, A. I. (1993). «Els pronoms *ns*, *ens*, *enze*, *us*, *eus* i *euze* a Mallorca», *Miscel·lània Jordi Carbonell 5*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 177-188.

BONET, Eulàlia (1992). «Sobre els usos de *hi* en lloc de *li*», *Els Marges*, 46, 101-110.

LLORET, M. R. & J. VIAPLANA (1996). «Els clítics pronominals singulars del català oriental: una aproximació interdialectal», *Miscel·lània Germà Colón 5*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MASCARÓ, Joan (1986): *Morfologia*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana [123-141].

TODOLÍ, J. (1992). «Variants dels pronoms febles de 3a persona al País Valencià: regles fonosintàctiques i morfològiques subjacents», *Zeitschrift für Katalanistik*, 5, 137-160.

VIAPLANA, J. (1999). *Entre la dialectologia i la lingüística*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

3.3.2.2. Fragmentació de la flexió verbal

MASCARÓ, Joan (1986): *Morfologia*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana [103-122].

MONTOYA, B. (1989). «La flexió verbal catalana: una proposta de descripció pandialectal», *Sintagma*, 1, 5-14.

VIAPLANA, J. (1984). «La flexió verbal regular del valencià», *Miscel·lània Sanchis Guarner*, Barcelona / València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Universitat de València, 1992, III, 381-424.

— (1986). «Morfologia flexiva i flexió verbal catalana», *Llengua i Literatura*, 1, 385-403.

— (1996). «Els verbs regulars de la primera conjugació en el català nord-occidental: una descripció comparativa», *Estudis de lingüística i filo-*

logia oferts a Antoni M. Badia i Margarit, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat/Universitat de Barcelona, 311-339.

— (1999). *Entre la dialectologia i la lingüística*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

WHEELER, M. W. (1980). «Analogia i psicologia: el desenvolupament de la morfologia verbal balear», *Actes del XVI Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques*, Palma de Mallorca: Moll, 1985, 557-566.

— (1984). «La conjugació valenciana: geografia, diacronia i psicologia», *Miscel·lània Sanchis Guarner III*, Barcelona / València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat / Universitat de València, 1992, 425-458.

— (1993). «Changing inflection: verbs in North West Catalan», Mackenzie, E. & I. Michael (eds.). *Hispanic linguistic studies in honour of F. W. Hodcroft*, Llangrannog: The Dolphin Book, 171-206.

3.3.2.3. Primera persona del present d'indicatiu de la conjugació en -are

ALOMAR, A. I. (1994). «La desinència -o de la primera persona del Present d'Indicatiu a Mallorca», *Randa*, 35, 159-187.

ALSINA, À. (1988-89). «Un aspecte de la morfologia històrica catalana: la primera persona del singular del present d'indicatiu», *Llengua i Literatura*, 3, 89-119.

BIBILONI, G. (1981). «Els problemes ortogràfics de les formes balears de la primera persona del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació», *Affar* [Palma de Mallorca], 1, 21-24.

BLASCO, E. (1985). «Les desinències de la primera persona del present d'indicatiu en català i en occità. Estudi diacrònic de morfosintaxi gal·lorromànica», *Miscel·lània Badia i Margarit*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 37-87.

CASANOVA, E. (1989). «Gramàtica històrica i història de la llengua. A propòsit de la desinència de la persona del present d'Indicatiu», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la Llengua*, València: Institut de Filologia Valenciana, 343-357.

GULSOY, J. (1989). «La -o de la primera persona de l'indicatiu present en català», J. Gulsoy (1993), 421-448.

WHEELER, M. W. (1996). «La primera persona del present d'indicatiu, pot haver-hi més a dir-ne?», *Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona: Universitat de Barcelona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 411-425.

3.3.2.4. Subjuntius

ALONSO, H. & J. SUÏLS (1993). «La morfologia verbal de subjuntiu al Segrià: estudi prospectiu», *Sintagma*, 5, 5-17.

COSTA, Jordi J. (1987). «Subjuntius presents en -i, -a i '-ia, al català septentrional, un segle enrera», *Miscel·lània Badia i Margarit*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 6, 189-201.

GIMENO BETÍ, L. (1992). «Les àrees morfològiques en un parlar de transició: el present de subjuntiu en tortosí meridional», *Miscel·lània Jordi Carbonell*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 4, 233-263.

3.3.2.5. El segment ESC/ISC dels verbs incoatius

CASANOVA, E. (1993). «El català dins la Romània: a propòsit del doblet incoatiu ESC/ISC», *Actas do XIX Congreso Internacional de Lingüística e Filologia Románicas. V. Gramática Histórica e Historia da Lingua*, A Coruña, Fundación «P. Barrié de la Maza, Conde de Fenosa», 293-315.

MAS MIRALLES, A. (1994). *La substitució lingüística del català (L'administració eclesiàstica d'Elx en l'edat moderna)*, Alacant: Diputació d'Alacant [140-148].

3.3.3. Sintaxi: l'ordre dels elements, el pleonasma i altres qüestions

LACA, B. (1986). «Notes per a un estudi del pleonasma pronominal en català», *Miscel·lània Badia i Margarit* 5, Barcelona: Abadia de Montserrat, 65-88.

LLLEÓ, C. (1992). «Les arbitrietats normatives i els anomenats 'pronoms pleonàstics», *Segon Congrès Internacional de la Llengua Catalana, Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 597-605.

QUER, J. (1992-93). «Estructures dislocades i quantificadors», *Llengua & Literatura*, 5, 393-415.

SANCHO, P. (1995). *El valencià col·loquial de la vila de Canals*, Canals, Ajuntament de Canals [79-90]

SARAGOSSÀ, Abelard (1992). «Valencià: Sintaxi», *Gran Enciclopèdia Valenciana*, València: Difusora de Cultura Valenciana, S.A., 10, 122-123.

— (1993). «Un intent d'emmarcar l'estudi d'algunes interferències entre el català i el castellà en relació a l'ús del pronom *ell*», *Actes del Novè Col.loqui de l' Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 211-228.

SOLÀ, J. (1990). *Lingüística i normativa*, Barcelona: Empúries, 127-138, 91-124.

— (1994). *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Barcelona: Empúries, 195-201, 235-263.

VALLDUVÍ, E. (1992). «L'estructura informacional de l'oració i la dislocació en català», *Actes del Sisè Col.loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 155-172.

VILLALBA, X. (1996). «Sobre la dislocació a la dreta», *Llengua & Literatura*, 7, 209-234.

4. SOCIOLECTES I REGISTRES COL-LOQUIALS EN CATALÀ

La intenció d'aquest apartat és cobrir un camp encara gairebé inexplorat en català: el dels dialectes verticals de nivell baix. El tema pot considerar-se, pràcticament, una extensió de l'apartat dedicat al dialecte barceloní, puix que la major part de la bibliografia produïda ha tingut com a centre d'atenció el parlar popular de la gran urbs catalanoparlant. Emperò, volem ampliar els àmbits d'aplicació d'aquest estudi i, per això, hem procurat de fer aportació de comunitats de parla diferents de la barcelonina.¹⁸

Temari

- 4.1. Les varietats baixes barcelonines durant el segle xx
- 4.2. Els sociolectes gitanos
  - 4.2.1. A Barcelona
  - 4.2.2. A Perpinyà
  - 4.2.3. Notícies d'altres indrets
- 4.3. La castellanització generalitzada dels catalanoparlants jòvens

¹⁸ Ens referim a la parla dels gitanos de Perpinyà, sobre la qual, a part de tenir notícia que hi ha una tesi en curs (J. P. Escudero: «El parlar dels gitanos del barri de Sant Jaume (Perpinyà)», *Universitat de Perpinyà*), disposem de dos enregistraments en vídeo de reportatges emesos per TV3. També fem menció a notícies esparses sobre grups de gitanos catalanoparlants a Elx (Martí i Casanova, 1997) i a Carcassona, procedents de Catalunya (informació que devem al col·lega de la Universitat de les Illes Balears, Joan Alegret).

Bibliografia

ARGENTE, J. A. (1991). *Debat sobre la normalització lingüística*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

BALLESTER, J. & A. PIQUER (1993). «L'argot i el contacte de llengües. La seua vigència literària», *Actes del Novè Col.loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, III, 333-345.

BERNAT I BALDOVÍ, J. (1845). *El virgo de Vicenteta*, El Temps.

BOIX, E. (1993). *Triar no és trair. Identitat i llengua en els joves de Barcelona*, Barcelona: Edicions 62.

BOIX, E. (en premsa). «La recerca sociolectal en català: un estat de la qüestió».

GIVANEL, M. (1919). «Notes per a un vocabulari d'argot barceloní». *Butlletí de Dialectologia Catalana*, 7.11-68.

L'ESCOPI, Ivon [Ricard Aragó] (1931). *La llengua catalana. Manual contra la blasfèmia*, Barcelona: Editorial Políglota.

LÓPEZ DEL CASTILLO, L. (1976). *Llengua standard i nivells de llengua*, Barcelona: Laia.

MARTÍ I CASANOVA, Joan Carles (1997). *El procés de bilingüïtzació a Elx* (text inèdit).

PAYRATÓ, L. (1988). *Català col.loquial*, València: Universitat de València, 1996.

POMARES, J. (1997). *Diccionari del català popular i d'argot*, Barcelona: Edicions 62.

PUJOLAR, J. (1997). *De què vas, tio?*, Barcelona: Empúries.

RECASENS, D. (1991). *Fonètica descriptiva del català (Assaig de caracterització de la pronúncia del vocalisme i consonantisme del català al segle XX)*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

SANMARTÍN, J. (1994). «La parla marginal com a recurs d'estil en el teatre de Juli Vallmitjana», *Miscel.lània Germà Colon I*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 165-177.

SOLÀ, J. (1992). «Situación lingüística, social y política del catalán», *Revista de Lengua y Literatura Catalana, Gallega y Vasca*, II, 9-27.

VENY, J. (1992). «El futuro de la dialectología catalana», *Revista de Lengua y Literatura Catalana, Gallega y Vasca*, II, 29-42.

VINYOLES, J. J. (1978). *Vocabulari de l'argot de la delinqüència*, Barcelona: Editorial Millà.

— & R. PIQUÉ (1989). *Diccionari eròtic i sexual*, Barcelona: Edicions 62.

WAGNER, M. L. (1924). *Notes linguistiques sur l'argot barcelonais*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Textos

OLIVER, J. (1957). *Pigmalió*. [Adaptació lliure de l'obra de Bernard Shaw], Barcelona: Edicions 62, 1997.

SHAW, B. (1941). *Pigmalió*. [Traducció de Xavier Bru de Sala], Barcelona: Edicions de la Magrana, 1997.

VALLMITJANA, J. (1910). *La Xava*, Barcelona: Edicions La Paraula Viva, 1975.

— (1911-13). *Teatre de gitanos i de baixos fons*, Barcelona: Edicions 62, 1976.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ALCOVER, A. M. (1908-1909). «Una mica de dialectologia catalana», *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, 4, 194-303.

— & F. de B. MOLL (1926-1962). *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Palma de Mallorca: Moll (10 vols., 2a ed.: 1976-78).

ALEGRE, M. (1991). *Dialectologia catalana*, Barcelona: Teide.

BADIA, A. M. (1976). «Dialectologia i geografia lingüística», *Vint-i-cinc anys d'estudis sobre la llengua i la literatura catalanes (1950-1975)*. I. *La llengua*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 147-160.

CASANOVA, E. (1985). «El valenciano dentro del diasistema lingüístico catalán», *Revista de Filología Románica*, III, 25-34.

Cens de població. 1991. VII. Taules sobre el coneixement de la llengua de la CAIB, Palma: Govern Balear, 1993.

Cens de població. Comunitat Valenciana 1991, València: Generalitat Valenciana, 1994.

COLOMINA, J. (1985). *L'alacantí. Un estudi sobre la variació lingüística*, Alacant, Institut d'Estudis Gil-Albert.

— (1990). «Bibliografia de dialectologia catalana», *A Sol post. Estudis de llengua i literatura*, 1, 75-131.

COLOMINA, J. (1999). *Dialectologia catalana. Introducció i guia bibliogràfica*, Alacant: Universitat d'Alacant.

- CORBERA, J. (1993). «Mallorquí», *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, Palma: Promomallorca Edicions S.A., tom X, 82-87.
- COROMINES, J. (1980-1991). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Barcelona: Curial / «la Caixa» (9 volums).
- (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae*, Barcelona: Curial / Edicions Catalanes (7 volums fins a 1997, vol. VII: SAL-VE).
- DECESARIS, J. A. (1986). «Les divisions dialectals del català», *Actes del Setè Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 679-701.
- FERRER PASTOR, F. (1953-1956). *Diccionari de la Rima*, València: Fermar, 1980 (2 volums).
- GRIERA, A. (1935-1966). *Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular de Catalunya*, Barcelona: Ediciones Polígrafa (14 volums).
- MARTÍ, J. (ed., 1985). *Coneguem els nostres parlars*, Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- MASCARÓ, Joan & J. RAFEL (1990). *Diccionari català invers amb informació morfològica*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MOLL, F. de B. (1929-32). «La flexió verbal en els dialectes catalans», *Anuari de l'Oficina Romànica de Llengua i Literatura*, II, III, IV, V.
- MONTOYA, B. (1986a). *Variació i desplaçament de llengües a Elda i a Oriola durant l'Edat Moderna*, Alacant: Institut d'Estudis «Gil Albert».
- (1986b): «Quatre processos de crim del notari vallenc Marc Ferriol (1675-1680). Transcripció i comentari», *Quaderns de Vilaniu*, 9, 11-28.
- PLAZA, C. (1996). *La parla de la Conca de Barberà*, Tarragona: Diputació de Tarragona.
- PORREDON, R. (1992). *De llevant fins a ponent. Els parlars catalans*, Barcelona: Edicions de la Magrana.
- RAFANELL, A. (1991). «Un recorregut per la prehistòria de la dialectologia catalana», *Estudi General*, 11, 13-29.
- RAFEL, J. (ed., 1996). *Diccionari de freqüències. I. Llengua no literària*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- RAMOS, J. R. (1992). «Valencià: Dialectologia», *Gran Enciclopèdia Valenciana*, València: Difusora de Cultura, 10, 123-128.
- RECASENS, D. (1985). «Contribució a l'estudi de les àrees dialectals de transició. El Camp de Tarragona, àrea lingüística-pont entre català oriental i català occidental», *XVI Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques*, Palma de Mallorca, Moll, tom II, 539-555.

- (1990-91). «Tendències fonètiques i classificació dialectal al domini lingüístic català», *Llengua & Literatura*, 4, 277-310.
- (1991). *Fonètica descriptiva del català (Assaig de caracterització de la pronúncia del vocalisme i consonantisme del català al segle XX)*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- REIXACH, M. (ed., 1997). *El coneixement del català*, Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- TURELL, M. T. (ed., 1995) *Sociolingüística de la variació*, Barcelona: Promocions i Publicacions Universitàries.
- VENY, J. (1968). «Alguns problemes de dialectologia catalana», J. Veny (1978), *Estudis de geolingüística catalana*, Barcelona: Edicions 62, 39-61.
- (1978). *Els parlars catalans (Síntesi de dialectologia)*, Palma de Mallorca: Moll, 1982.
- (1986a). *Introducció a la dialectologia catalana*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- (1986b). «La dialectologia catalana: realitats i perspectives», *Actes del Setè Col.loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 383-423.
- (1988). «Noves dades sobre la partió català occidental-català oriental», *Actes del Cinquè Col.loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 11-41.
- (1992). «Les varietats dialectals i els estudis dialectològics», *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Lingüística social*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 21-48.
- VIAPLANA, J. (1985). «En relació a la distinció oriental / occidental. Notes crítiques sobre el mapa dialectal del català», *Miscel.lània Badia i Margarit*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2, 27-36.

RESEÑAS

